

texty

číslo 27

podzim 2002

Úvodník:

Tak zase jednou u počítače. Spustím Konqueror a podívám se, co nového na Internetu. Vlastně spíš kam se doklikám. <http://www.seznam.cz/> Tak na co mrknu? Tak třeba, co se včera stalo nového. Klik. [http://dir.seznam.cz/Zpravodajstvi/Hm,politika a finance](http://dir.seznam.cz/Zpravodajstvi/Hm,politika_a_finance) mě zrovna moc nelákají, radši si trochu jenom tak počtu, to je teď zrovna lepší, než hltat zprávy, jsem jaksi utahaný. Takže časopisy. Klik. <http://dir.seznam.cz/Zpravodajstvi/Casopisy/> Kultura a umění? To mě docela zajímá! Klik. http://dir.seznam.cz/Zpravodajstvi/Casopisy/O_kulture_a_umeni/ A literatura mě živí, takže tam. Klik. http://dir.seznam.cz/Zpravodajstvi/Casopisy/O_kulture_a_umeni/Literarni/ Kterýpak si vyberu? Texty, to je docela nenápadný název, zkusím. Klik. <http://www.inext.cz/texty/default.htm>

Ale ty přece znám z papíru, taková úzká záložka, kterou vydávají kluci ze Vsetína! Původní tvorba, překlady, recenze... Docela fajn časopis. Tak ono je to na Internetu. Literatura na Internetu, je to to pravé ořechové? Číst si z obrazovky v okně prohlížeče. Nešustí žádné stránky, ani do autobusu si ji nevezmu. I když co mi brání pořídít si laptop nebo něco takového. No, jsem učitel, takže laptop nebude. A kniha je kniha, obracet stránky je sám o sobě zážitek. Ale na druhé straně se v ní zase dost těžko dělají hypertextové odkazy, nemá žádné fulltextové vyhledávání, o multimediálních částech nemluvě. Tak nevím. Konec konců kdysi nebyla literatura, ale oratura, a když začla literatura, tak na kamenných a hliněných deskách. Možná, že když nějaký chytrák přišel s pergamenem nebo papyrem, řekli mu: „Co blbneš, to se přece hned zničí!“ a on na to: „Zase si to s sebou můžete vzít na cesty, lépe se to skladuje a můžete na to kreslit.“ Těžko bych dneska, když chcu něco napsat, bral do ruky dláto. Sednu ke klávesnici.

Na papyru je literatura, dokud neshoří, na Internetu, dokud nezahavaruje harddisk. A taky pod podmínkou, že ji ještě přistě najdu. Samé klik, klik, klik, adresy si nepamatuju, no jak flaška v moři s kusem papíru. Náhodou ji najdu a – stojí ten papír vůbec za to? A je ve flašce slivovice? A když ano – nebude škoda hodit ji zase zpátky do moře? Když si budu všechny zajímavé flašky schovávat, nebudu za chvíli mít, kam bych je dal. A třeba takové divadelní představení si taky neodnesu domů; je teď a už není. Stejně stojí za to. Někdy.

Knih a papírových časopisů by byla škoda, ale proč ne taky Internet, aspoň jako jedna z možností, má prostě jiné možnosti. Jestli zhavaruje harddisk, zajedu si za klukama na Vsetín a o literatuře si pokecáme. Bude nám událostí této chvíle. Budeme se učit žít bez nároku na věčnost.

Zdeněk Smolka

Obsah:

úvodník

Zdeněk Smolka: Úvodník__2

poezie

Jan Válek: *** __12_13

Pavlna Lesová: *** __14_15

Pavel Sobek: Záchodové okénko__15

próza

Martin Škabraha: Intermezzo: 1945__4_8

David Antony: Pri bielom brehu

Afriky__8_12

Deník Anežky Buršíkové

z Tlumačova__18_21

překlad

Marek Wawrzkiwicz: Milostná
střevní__24

Michail Baru: *** __31

comics

Michal Jareš: __16_17

rozhovor

Dalibor Malina: Rozhovor s pilotem

Davidem Růčkou__22_23

recenze

Petr Hora: Chudobka
vzpomínková__25_26

Petr Odehnal: Skrze tmu něčí
oko__26_28

Jakub Chrobák: Letošní Ortenovky poněkud podivné__28_31

Kontaktní adresy:

Pavel Kotrla
Bystřička 267
756 24
tel. 571 443 567
pkotrla@atlas.cz

Knihkupectví Malina
Dolní náměstí 344
755 01 Vsetín
tel. 571 419 531
knihkup@vsnet.cz

TEXTY, literární čtvrtletník, číslo 27, ročník VII.,
šéfredaktor: Pavel Kotrla, vydavatel: Knihkupectví Ma-
lina, redakce: Jiří Hrabal, Jakub Chrobák, René Kočík,
Dalibor Malina; registrace MK ČR E 13264, internetová
adresa: www.inext.cz/texty

MARTIN ŠKABRAHA

Intermezzo: 1945

Stopy tankových pásů, vtištěné do prachového koberce polní cesty, dosud zdobila rosa. Její chlad vzbuzoval zároveň úzkost i pocit očištění a zlatavé záhyby slunečního roucha, splývající z oblohy, na ni přenášely cosi sakrálního: jako by někdo vykropil zemi, znásilněnou tažením cizích armád, svěcenou vodou – ne snad pro víru nebo nějakou církev, ale pro pouhou potřebu symbolického aktu, pro potřebu oddělení odcházející války od mírového svítání, pro nehmotné vítězství nad demony strachu, násilí a smrti: jejich stíny se ještě míhají v oprýskaných kulisách, nesouce studený pach zbraní, zatuchle upjatou čistotu uniform a dusot vojenských bot, vždy hromadný dusot těžkých bot, které naprosto nerozlišují mezi asfaltem, trávou a jehličím, ani mezi Moravou, Sudety, Polskem či Saskem a Durynskem; nepřeslechnutelně hluché boty hluchých mužů, kteří místo naslouchání jen neživotně upírají temné zrak, jakoby nucené matně lesklou tíhou kovových helmic k nepřetržitému napjatému zamračení, a místo řeči štěkají své psí útržky toho, čeho smysl a srdce zůstávají nedosažitelně v hlavním stanu toho či onoho Vůdce.

Zastavil se. Krabičku zápalek, kterou svíral v pravé dlani, pozvedl k hlavě a téměř na ni přitiskl ucho. Nepatrně s ní pohnul a zachytil stěží rozeznatelný zvuk: kosti lapených démonů sirně zachrastily; jsou uvnitř a on je nepustí ven, dokud nepřijde ten pravý okamžik na to pravé místo. Stíny všude kolem se v nerozhodnutém zápase mihotají mezi plameny úsvitu. Až se vrtkavá štěstěna historické nutnosti převáží na jednu ze dvou bezprávných stran, čas znovu poběží.

V pozadí matně načrtnuté figury nadcházejícího dne je výjev ze včerejšího odpoledne: shromáždění několika vesničanů na prašném plácku před obchodem; v jejich středu dva neznámí, jiní lidé; jeden svírá v ruce německý samopal, druhý má opasek s pouzdrem a pistolí; jejich tváře jsou tmavší než tváře ostatních – zdá se přitom, že to není způsobeno špínou nebo delším pobytem mimo domovní zdi, ale opravdovou temnotou černě planoucího srdce...

„Nikdy, za celou dobu nikomu z nás neublížili,“ řekl kněz, když onen muž, jehož levé oko se pořád netečně dívalo do strany, konečně zmlkl a rozhlédl se po ostatních. Ticho, vycházející z jejich úst a očí, usedalo na skloněnou hlaveň samopa-

lu, odkud je farářova slova setřásla ve velkých těžkých kapkách do prašné srsti země; byla to slova tichá, avšak naléhavá.

Muž zůstával nehybný. Ani se na kněze nepodíval. Ani podruhé ne:

„Za celou dobu protektorátu se chovali jako součást vesnice a všechno snášeli s námi. Nikdy nikomu neublížili.“

Zdá se, že muž se samopalem se nedívá vůbec nikam; zdá se, že trpí zvláštním druhem slepoty, že nedokáže vidět nic jiného než cosi, co ho – jednou spatřeno – uvrhlo do záštipného bezčasí, v němž si vystačí s pohledem jediného oka. Jeho hlas jako by vycházel odjinud, z nějaké dutiny:

„Nikdy, za celou dobu se nepostavili za stát. Když Hitler řval, že Československo utlačuje Němce, nešli a neřekli, že je to lež.“

„Je to jediná německá rodina v celé vsi. Jedna jediná rodina! Oba synové padli. Pokud se dopustili něčeho zlého, Bůh už je potrestal dost. Na nás ponechal odpuštění.“

„Všichni nesou vinu! Všichni, kteří se nesebrali a neřekli nahlas, že Hitler je sprostý lhář. Když mlčeli, souhlasili.“

„Kdo z nás nikdy nemlčel?“

„Dáme jim šanci. Dáme jim čas do zítřejšího rána. Můžou odejít. Můžou udělat to, co už dávno měli. Dáváme jim čas navíc.“

„A kdo vy vůbec jste?“

„My jsme za vás bojovali. Zatímco vy jste sklonili hřbet, my jsme bojovali. Žili jsme v kopcích jako psi. Huř než psi!“

„Kvůli tomu se přece nemusíte chovat jako vlci!“

Potom ten muž, který se na kněze stále ani nepodíval, vzal svoji zbraň; byla celá od oleje, jako by z ní předtím smýval otisky prstů nacistického vojáka. Řekl lidem okolo, aby se rozestoupili. Výstřely, které se zaryly do kmene mohutné lípy, vzdálené několik kroků, byly první, jež od začátku války zazněly přímo v obci. Nesmlouvavá kadenice dvou nedbale mířených dávek z automatu způsobila, že knězova oční víčka se několikrát zachvěla, ale nezavřela se. Byl ještě mladý a všichni říkali, že snad nikdy nezestárne, jak má dětskou tvář.

Teď otočil hlavu a zadíval se na desetiletého chlapce, který celou scénu fascinovaně sledoval. „Nevěř jim, Jakube,“ řekl. „Nevěř nikomu, kdo drží v ruce zbraň. I kdyby to byl tvůj otec. Nesmíš si z nich brát příklad! Je už nikdo nezmění, ale vy...“

Rozběhl se. Už to není daleko. Za chvíli přijde houpavá lávka – nesmí se dívat dolů, do proudící vody potoka. Potom ho čeká chvíle mírného stoupaní mezi břízami, náhle ukončená sluncem v očích: prostorná mýtina s největším domem a stodolou ve vsi. Když to obejde zezadu, může se dostat na ohromný seník, také největší ve vsi... Předběhne je! Je malý a slabý, ale má krabičku s lapenými démony. Udělá to. Celá ves uvidí. Všechny pomstí. Ne ty mrtvé (nebyli zde žádní), ale ty ponížené (a to byli všichni...). Není třeba, aby za ně bojovali podivní cizí muži. Udělá to sám!

Zastavil se. Vůně vody mu prudce stoupla do nosu. Z šera stromů, problýskaného ranním světlem, se vynořil potok a lávka. Něco v něm si vzpomnělo: bezmoc, zalknutí, voda na místě dechu, smýkání těla po tvrdých a kluzkých kamelech, mihotavý rub vodní hladiny a skrze něj viděná čirá obloha s jedním bílým mrakem, plujícím v opačném směru než jeho tělo – „Jakube, div ses neutopil!“ říká pak matčina tvář, pronikající mokřím záhlukem – –

Uvědomil si, že to nedokáže. Nepřejde lávku. Nikdy sám nepřejde lávku. Zlomyslnou, houpavou cestičku bez opory, obracející každý učiněný krok proti jistotě všech kroků následujících. Uslyšel věty: *Nepůjdu. Kdybych šel, spadl bych dolů. Nemůžu jít. Nemůžu být hrdina.* – Věty nesnesly odporu. Neznal cestu, jak jim vyrvat své já. Zůstal bezradně stát a krabička v jeho dlani nevydala ani hlásku.

Teprve štiplavý zápach kouře mu znovu připomenul cíl jeho putování. Přes potok se k němu zvolna linuly chuchvalce temného dýmu. O jeho zdroji nemohlo být pochyb: to nebyl jen seník, to musela hořet celá usedlost. Série výstřelů, jež se vzápětí ozvala, mu zpřítomnila včerejší scénu před obchodem. Tušil, že tentokrát se kulka z německého (a čerstvě počestěného) samopalu nezaryly do těla stromu. Chlapce náhle ovládl pocit, že se přece jen účastní. Zdálo se mu, že ho žhářský dým přenesl přes vratkou lávku odvahy až do míst, která měla být dějištěm velkého činu. Bylo to, jako by samotný fakt, že svírá v ruce krabičku nepoužitých zápalek a v hlavě má jistý úmysl, připisoval to, co se tam právě stalo, na jeho vrub. Nedokázal si přesně představit, co se vlastně zrovna odehrávalo, tak jako si od začátku nedokázal přesně představit provedení a důsledky svého plánu. Přesto si byl nyní jist, že to, co se tam na druhém břehu děje, je přesně to, co by se mělo dít a co od začátku chtěl, aby se dělo.

Pak ji uviděl. Běžela. Prchala po chodníku, svažujícím se k potoku a ústícím v lávku. Dlouhé světlé vlasy za ní zářivě vlály a její tělo před nimi bíle svítilo; byla nahá. Zastavila se na břehu, těsně před vstupem na lávku, a ohlédla se. Nikdo ji zatím nepronásledoval. Pak otočila hlavu zpět a zadívala se na chlapce. V její tváři četl i na dálku nevýslovný děs, něco, co dosud neuměl pojmenovat, ale co přesto neomylně poznal.

Dostal strach. Půjde k němu? Nevěděl, čeho se přesně bojí – zda jí, anebo toho, před čím utíkala. Možná něčeho, co bylo za tím vším, hloub a dál, než mohl dohlédnout.

„Jakub!“ zakřičela a vztáhla k němu ruce. Její hlas vzbuzoval úzkost. Chlapec byl zmatený. Nevěděl, proč na něho volá.

„Jakub! Pomoc! Jakub!“

Uvědomil si, že děvče mluví česky. Vybalil se mu její pyšný výraz, když ve třídě ostatním dětem – ba i samotnému učiteli – demonstrovala správnou německou výslovnost, na niž měla jako jediné německé dítě ve škole patent. Všichni ji za to nenáviděli. Mnohokrát si říkal, že by byla krásná, kdyby nebyla tak pyšná a nejmenovala se Heike.

„Jakub! Pomoc!“

Opět se ohlédla. Stále nikdo, jen kouř zmohtněl a zlověstně ovíjel svítivé dětské tělo. Pochopil. Bála se sama vstoupit na lávku. Chtěla, aby pro ni došel a převedl ji. Nemyslel na to, zda něco takového dokáže. Přemýšlel, je-li správné to udělat. V nitru ucítil rostoucí naléhavost a čekal, až se z ní vynoří věty, aby jí daly tvar –

Půjdu a hodím ji do potoka, ozvalo se. Utopím ji, říkala slova. Půjdu, odvedu ji doprostřed lávky a pak ji shodím dolů, říkalo nitro, kterému se nemohl vzepřít, neboť vlastnilo ono zaklínadlo: já: Já to dokážu!

Vykročil. Byl kousek od začátku lávky. Věděl, že až dojde úplně k ní, nesmí se zastavit. Jistotu, získanou na pevné zemi, musí plynule přenést dál. Dokázal to. Dřevěná cestička zaduněla, ale ještě se nerozhoupala. Když půjde rychle, nedá jí čas, aby ho příliš zlobila. Udělal několik drobných kroků. *Nedívej se dolů!* řekla slova. Dal hlavu zpřímá a zadíval se upřeně na Heike. Právě vkročila na lávku. To ho zarazilo. Nepředpokládal, že mu půjde vstříc. Znejistěl a zpomalil. Ale nezastavil se. Šli. Houpavá dřevěná stezka se ztrácela pod nohama a znovu se pod ně vracela – několikrát ho udeřila do chodidel a málem vyvedla z rovnováhy. Dolů syčela voda a v očích štípal kouř. Hleděl do její tváře, jež se každým krokem

zvětšovala. Modré dívčiny oči jako by získaly ještě sytější barvu. Nebyly v nich však žádné slzy.

Zastavili se. Byli uprostřed lávky, rozhoupané jejich kroky. Modré oči sklouzly dolů a zadívaly se na jeho ruku, svírající krabičku zápałek. Pak se zase vrátily. Byl v nich pořád tentýž děs, totéž nechápání. Chlapec se ztrácel v jejich modři a neviděl vůbec žádná slova, žádné věty... Objala ho. Studila a připadala mu tenká. Chvěla se, ale svírala ho neobyčejně pevně. Opětoval její stisk a bezděky uvolnil obsah pravé dlaně – krabička dopadla na lávku pod jejich nohy a zachrastila. Chtěl něco říct. Chtěl vysvětlit to, že nedokázal provést svůj záměr. Anebo to, že vůbec takový záměr pojal. Anebo něco úplně jiného. Prostě tu bylo něco k vysvětlení. Nevěděl co – i když mu připadalo, že to tu bude navždy... V nitru ucítil rostoucí naléhavost a čekal, až se vynoří věty. Ale všechna slova se proměnila v mlčení a jenom pach vody byl čím dal hlasitější, stále blíž a blíž.

DAVID ANTONY

Pri bielom brehu Afriky

Naľavo podo mnou sa vinie pravidelný oblúk prázdneho pobrežia, akoby vymodelovaného jediným ráznym zárezom božieho prsta v pevnine. Jeho piesčitý povrch je neprirodzene rovný, akoby ho práve pred chvíľou rozvalkali obrovské ťažké mechanizmy. Ešte nepoužívané aleje slnečníkov, pripravené na budúcich návštevníkov tam stoja ako suché stromy so zviazanou korunou. Vidieť pár prechádzajúcich sa ľudí, ktorým nevaďí studený marcový vietor vanúci po búrke od Skaly. Zopár samotárov so psami, dvojice v stredných rokoch, jedna či dve rodinky. Na opačnej strane, pri pohľade napravo vidno prístav, v ktorom sú iba rybárske lode, tie krásne biele jachty, pre ktoré je tu vždy pripravené miesto, zatiaľ nikomu nechýbajú. Niekoľko domácich gazdiniek si šepká kým rybári preberú práve privezený úlovok a pekne vytriedený ho rozložia na móle. Jasne cítiť rybinu a morskú soľ, kombináciu, ktorú som odjakživa – ani neviem prečo – považoval za nepríjemný zápach, symbolizujúci nikdy nevysychajúcu prístavnú masť. Tí, ktorí ste navštívili takéto miesta iste uznáte, že aj napriek tomu, práve tento puch doplňuje ich jedinečnú atmosféru. Preto som vstal z miesta na móle kde som celé ráno čakal na východ slnka a pohol sa k pláži...

Zamyslene som kráčal tesne popri mori, snažiac sa chodiť presne po hranici, kde more naplavilo súvislú mäkkú vrstvu zelených lístočkov rias lemujúcich pobrežie, kam až som dovidel. Myslel som pri tom na precitnutie, na návraty z nepochopiteľných nálad – na čas kedy sa zobúdžeme z čudných a krásnych snov - mám pocit, že je to veľmi smutné pretože precitáme do reality, ale zároveň, nepochopiteľne sebaisto dostávame nádej do ďalšieho čakania. A možno to ani nie sú sny, azda je to len ilúzia, polosny v driemotách, ktoré sa nezdajú byť reálne natoľko, aby realitou niekedy naozaj boli. Sám pre seba ich ochotne naplním, odtrhnem od skutočnosti, zavrhnem ich pravdivosť, tak, že ich prikryjem tučným nánosom domnienok a pochybností. Predsa verím, že je možné, aby som isté udalosti, predmety a osoby nevedel vecne zaradiť, čo ako živo sa na nich pamätám. Podchvíľou sa sám pre seba usmejem, veď nie všetko musí mať zmysel, dokonca som presvedčený, že univerzálny zmysel nachádzam v tom, že všetko je relatívne. Presne tak, ako tá noc so Skalou v pozadí...

Slnko, ktoré je už iste dosť vysoko nad pokrčeným africkým obzorom, skryl silnejúci vietor za sivé jarné mračná. Keď som prechádzal zostrujúcim sa oblúkom pobrežia, za ktorým už prístav vôbec nebolo vidieť, vlny zosilneli tak, že som im nestíhal uhýbať a jedna z nich mi dravo vyšplechla na nohy. Náhle som pocítil zimomriavky, pretože jej chladná ruka obklopila tkanivo môjho lýtka. Spomenul som si, odkiaľ poznám tento pocit, zistil som aj to, že to bol presne ten stimul, na ktorý som od začiatku čakal. Všetko sa vrátilo a opäť na mňa vyvalilo. Cítil som, že prichádzajú pocity z nedávno prežitých chvíľ, ktoré som si tak veľmi želal. Musel som zastať. Najprv som stratil rovnováhu, potom sa zapotácal a oddane zvalil do chladného piesku...

Je tma, nočným teplom rozochvený vzduch volá búrku. Som s niekým na pláži, sedíme vo vlhkom piesku. Je príjemný na dotyk, musíme sa ho dotýkať, pretože vzduch je stále chladnejší. Vidím, že medzi nami prebieha rozhovor. Desí ma to, pretože naše slová nepočujem. Cítim, ako mi niečo stláča pľúca a vypudený vzduch vyháňa von z pohybujúcich sa úst. Určite dostávam aj nejaké odpovede, no sú mi nanič. Sú azda tiež také slabé ako moje slová, že ani ony nedokážu prehlásiť hukot vín? Je treba ísť k sebe bližšie, posunúť ústa k ušiam, nazrieť jeden druhému do tváre...

Vidí sa mi, že môj spoločník je žena, alebo dievča. Sprvoti som si nebol istý, koho odhalia rozpačité obrysy a či sa mi vôbec bude chcieť takto zblízka ukázať. Dlho sa mi osoba zdala neurčitá, iba ako sediaca postava obrátená tvárou k čiernemu miestu, ktoré vyplňala obrovská Skala v mori, ale potom som sa uistil. Moje oči, už zvyknuté na tmu, rozoznali ženu, statnú Španielku. Doteraz tam sedela úplne bez pohnutia, strnulo, až som sa bál či je všetko v poriadku. Najprv som myslel, že by som práve toto zdanie mal využiť ako zámienku pre kontakt. Ukázalo sa, že tam sedí tak ticho, aby ma neodplašila. To ona začala rozhovor, ale zľakla sa, pretože zbadala, že jej nerozumiem, alebo ju nepočujem. Neskôr, keď som prvýkrát ovoňal jej dych, som je prezradil, že na vine bolo hučanie vín. Vtedy na krátko odtiahla ústa od môjho ucha, tak, aby som mohol vidieť ako sa spokojne usmiala, no hneď na to sa opäť pritiahla blízko k mojej hlave a povedala niečo, čo si dodnes neviem vysvetliť. Chcel som sa jej priznať, že nechápem, povedať jej to tak, aby ma počula, aby si ten význam nechtiac nezamenila za niečo iné. Naklonil som sa k nej, odhodlaný jej to zreteľne povedať do ucha. Začal som, ale vety zostali nedopovedané...

Dlhé vlnité vlasy mala studené a čierne ako hriva ušľachtileho koňa. Musel som sa nadýchnuť vzduchu, ktorý v sebe zadržovali, lebo bol úplne iný ako ten, ktorý dovtedy poznali moje pľúca. Bolo to, akoby bol obohatený o tajomnú látku, ktorá ma nútila prestať sa ovládať, ignorovať hlasy prichádzajúce z môjho vnútra. Počul som, ako vietor hučí po zdvíhajúcej sa hladine, čeriaci voda sa za nami natahovala. Rada by nás prijala, poskytla svoje mliečne lôžko. Žena si ma k sebe pritisla ešte tuhšie, preliacil som sa do nej. Ústa mala plné sladkých slín, ktoré Vám ochotne poroztiera po tých najcitlivejších miestach. Tu i tam mi vytekali kútikmi von, pretože som bol neobratný. Chvel som sa opojením, nedbal som na to, že som zagabaný. Namiesto toho som nechal tú zvláštnu látku prúdiť do mňa priamo z jej úst. Chcel som sa tou ženou napájať, rozhrýzať ju ako obal ovocia, ktorý skrýva napučanú sladkú dužinu a potom ju lačne vyjesť. Musel som, lebo to chcela. Zatúžila byť ochutnávaná...

Na jej pokožke bolo cítiť nepatrný náznak horkastej chuti olív. Bola hebká a horúca ako jej ťažký dych. Kamarát M. hovorieval – aj keď sú Španielky krásne mäkkušké a majú aj buclaté mušličky, majú na nich taký ťažký sekret, že Ti spáli sliznicu, keď si nedáš pozor – poznal to určite zo skúseností z vlastnej lekárskej praxe. Nikdy

som mu neuveril, aj keby to bola pravda. Žena drží moju hlavu v dlaniach, nadája ma miazgou, až sa dusím, černie mi zrak a ochabievajú končatiny. Stratil som orientáciu, topím sa v piesku. Neviem prečo sa topím, chcem to zastaviť, prosím španielku, aby mi pre boha živého pomohla z neho von. Spanikárený k nej spínam svoje ruky. Celý som v tom piesku ponorený, lapám po vzduchu, aj sa mi zdá, že mi ho tá žena dáva, no namiesto toho mám ústa stále viac a viac naplnené slávnym mokrým pieskom, jeho drsnosť cítim všade. Nemilosrdne sa mi zadiera do kože a rve mi mäso z kostí. Prežívam zvláštne delírium a krče, počuť Španielkin nárek, nárek mora, nárek pištieceho vetra...

Náhle súvislý zvuk, jemné šumenie. Prší. Roje kvapiek rozrážajú piesok, zmývajú slzy a vyplávajú naše telá z piesku. Španielkin nárek utíchol, všade dookola modré, príjemné svetlo. Ona pri mne nie je. Vidím ju, ako pobehuje po pláži, veselo poskakuje, prejavuje radosť zo sviežosti dažďa. Neprekvapuje ma, že je nahá a tak neodbytné vyzývavá. Zakričím, či ma počuje, či ma ešte vôbec potrebuje. Pozrie na mňa a nadšene ma privoláva k sebe. Kľakol som si pred ňu, plakal som a prosil ju o vysvetlenie. Nič som nechápal, netušil som, čo sa s nami stalo, nech mi to vysvetlí. Kvôli dažďu som jej nevidel do očí, no bolo mi to už jedno, bol som úplne mokrý, voda mi stekala po tvári. Ona si kľakla oproti mne, rukami mi objala hlavu, opatrne pohladila rukou mokré vlasy. Chcela ma ukludniť. Keď privaly sladkej vody pomaly zosilneli, úplne pokojný a plný očakávania som nešikovne pil víno z jej úst...

Pocítil som, že mi je trochu zima, bál som sa, aby som neprechladol. Usúdil som, že vylihovania bolo už dosť. Po búrke je piesok dosť studený. Vstal som a pozrel na hodinky. Určite som musel zaspať. Dal som sa rázne do kroku, chcel som dokončiť prechádzku. Pozorujúc surfujúcich mladíkov som sa snažil nájsť to miesto, za denného svetla nájsť spomienky v mokrom piesku, dúfal som, že tam niečo ostalo, snáď nejaký zabudnutý odkaz, pohodená vec, symbol, ktorý by mi ju pripomínal, ako fetiš privolával neopakovateľné pocity. Pozorne som premeriaval vzdialenosť mora od brehu, pozeral na Skalu a potom späť na druhú stranu. Niečo sa mi nezdalo. Príliv musel hladinu zdvihnúť, more bolo určite ďalej než včera, teraz zaiste zakrývalo miesto, ktoré som hľadal. Bez rozmýšľania som sa vyzul a zhodil zo seba vrchné časti odevu, ktoré som si starostlivo poskladal a zaťažil topánkami, aby ich niekam neodniesol silný vietor. Opatrne, bez náhlenia som

urobil prvé kroky smerom k vlnám. Keď som sa ponoril a prekonal nápor chladnej vody, telo sa mi dokonale naplo. Na mnohých miestach sa dokonale zaoblilo alebo dokonca zialo do plynulej, oku lahodiacej línie. Nečudoval som sa, keď mi na nohách a na chrbte nečakane vystúpili potrebné výčnelky a oči dostali radostnejší, hravejší lesk. Hodnú chvíľu som nebadane kízal po plytčine nad miestom, kde som strávil minulú noc. Hoci som vedel, že je to ono, po tom, čo sa tam včera dialo, neostal ani náznak. Všetko si to zobralo more, vpilo to do seba, cítil som to na jazyku, hovoril mi to víriaci piesok. Náhle som pod sebou zazrel pohybujúce sa tieň objekto plávajúcich na hladine. Keď som sa pozrel hore, uvidel som neformné chvosty dosák surfistov ako rozrážajú hladinu. Fascinovaný ich pohybom som ich krátko nikým nebadaný pozoroval, potom som sa vynoril a pridal sa k nim... V ten deň, v čase obeda, keď búrkové mraky rozfúkal marcový vietor a vlny sa zdvihli na prijateľnú výšku, skupina nemeckých dôchodcov nadšene fotografovala nevídaný jav – hravého delfína neúnavne šantiaceho so surfistami.

NEDÁ MI TO

V Textech se, myslím, docela slušně básní. Třeba Jakub Chrobák: tak trochu chlapecký, tak trochu přežralý ve vlastní zaujatosti hlubokými rodovými kořeny, ale stále s kusem větve na latkách plotu. A zpěv je to zajímavý. Nebo šťastně básnící ženy a dívky, z nich pak hlavně ta Šťastná z 26. čísla Textů. Za ocas chytím plamínek svíčky / za ocas kouře a dívčího šepotání... to už je něco! To nás přece nemůže nechat chladnými. A pak ON, občasně procházející barevnými čísly Textů, Jan Válek. Tak trochu stranou všeho a všech, obrácený dovnitř, vně spíš jenom tehdy, je-li si jist v tom, že když otevře oči, obzor bude zelený. Přenáší si svoje verše po kopcích kolem Vsetína; zbavuje slova nahodilostí a zbytnělostí, osekává je jako Karel Toman. V přílivech citů, které zásadně neprozrazuje, ale skoro se za ně stydí, sleduje a obrušuje náplavové dřevo a jeho překvapivé tvary.

Sem tam se zdušeně zasměje a vzpomene si na některého z jemu milých autorů, z nichž exaktními postupy vymyl vše (je totiž hydrolog), co mu milé není. A to právě je součástí jeho života, jeho snění. A umí to z paměti. Stejně jako vlastní verše, které se pomalu skládají do bohatšího celku, který mi zní jako hudba Stravinského. Tu také ještě plně nechápu, ale cítím, že se jí něco podstatného, a velmi originálně, sděluje. Nedá mi to: Jane Válku, buďte do své staré remingtonky silněji a častěji!

—dm—

JAN VÁLEK

Je tu jistá nestřídmost

U kostelíka Svaté Trojice
rozpakují se:
nevím, kolik plakat

Za pláč kochám se:
ostal a voní akát
u kostelíka Svaté Trojice

Tak sobě

a já si raduju tu svoji radost
raduju raduju a furt mám né dost

a tak si žaluju tuhle mou žalost
žaluju žaluju až jedna radost

Jeslí stelte

místy znaven jsem,
až drtkou slaminu tuchnu

i zas jůra jsem:
trefí-li mě, juchnu

Už ano, no, o

nemá ceny
nemá ceny
ceny ceny
od ozvěny
čekat stručnou řeč

Vendryňský poetický magazin

Vojtěch Kučera, Kosmákova 21,
615 00 Brno - Židenice
adalbert.weles@centrum.cz
<http://www.weles.cz>

PAVLÍNA LESOVÁ

Babiččin poslední úsměv

oči s obrazy
jež dávno překročily skutečnost
do sna
vyvrhly světlu
katakomby křivd

teplo fialových dlaní
jimiž pečlivě
století cedila
prosmeklo se kolem
desinfekčních vteřin

jako cestovat předminulým
časem
a náznakem dotýkat se
křehkých levitujících
pavučin

Předtucha Vánoc

na niti od stropu
visí poslední zbytky kapra
telefon mlčí
bez většího poprasku
smutkem zavrtávat se
do teplého křesla

Výčitka

trny ti vyrůstají z tváře
ach jako bolí
každý tvůj pohyb
už si jen sten
neobratně se proplétající
síťovinou
houbovitého mozku

K nepřekonání

hluboko pod námi je země
jsme celí rozbití a němí
mlhy nás nesou do pekel

mě
tělo bez kostí

z tebe
jenom křídla
jenom křídla

Soukromý Žalář

hořím
když víčka strachem sevřená
násilím otevírám do tmy

venku mráz
rozbíjí
krápníky vteřin
zamořených nadějí

v žilách mi koluje už jen voda

zelené housenky marnosti
hned s včerejškem zabeđnily
těžká sukovitá vrata

...

utíkáš i ze snů
abys (opodál) nedotčen
mě bolel

Pavλίna Lesová (*1979), studentka antropologie na PŘF MU v Brně, žije v Tupesích u Uherského Hradiště. Publikovala ve Welesu a Iniciálkách Tvaru.

PAVEL SOBEK

Záchodové okénko

Srpnová noc sem okny vdechuje
horký závan bramborové kaše.
V prachu, smíšeném s vlasy,
ožívá podlaha šouravými kroky.
Stíny kaktusů se derou zeminou.
Vermeerova dívka na kopii obrazu,
nehybná,
nad záchodovou mísou pročítá si
hlubokou čerň řádků.
Na vyšívaném přehožu postele
ovoce, vysypané z ošatky.
Okénko do výtahové šachty naslouchá,
dýchá, pootevřené.

...PRAVĚ JSEM SE VRÁTIL Z
PŘEDNAŠKY A TEPRVE PŘI
ODCHODU JSEM ZJISTIL, ŽE JSEM
MĚL PŘEDNAŠET JA... JMENUJI
SE UMBERTO E.

A MOŽNÁ
MĚ ZNÁTE
JAKO
AUTORA
KNIHY
"KOHARENTNÍ
DEFORMACE
A
VIDITELNO"
(1)

...NAPSAL MI JEDEN ZE ČTENÁŘŮ,
JIRKA H. Z O. - A PTÁ SE, ZDA
JE V LITERATUŘE PODOBNÝ PŘÍPAD
JAKO JE ON...

(2)

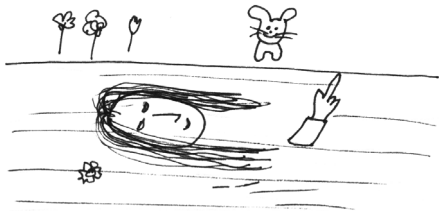
ZROUNA SE MI TREFIL TÍM SVÝM
POHNUTÝM PŘÍBĚHEM, DALO BY SE
ŘÍCT, ŽE JE TO PŘÍMO **TAH NA**
BRANKU... A TAK PŘI POMENU
HAMLETA...

(3)

HAMLET ČASTO VAHAL, TU
VOLIL TAK A TU JINAK, JEDNU
DÍVKU DOHNAL K SEBEVRAŽDĚ,
TU NĚKoho URAZIL A TU
POLITOVAL...

4

CHUDAĀK TA DÍVENKA, TOHLE JE
JEJÍ LEBKA... KDEPAK YORICK...
A Z TOHO BY MOHLO PLYNOUT
TOTO POUČENÍ PRO JIRKU H.
Z O. -

5

KDYŽ UŽ SE NĚCO STANE, JE
NUTNÉ VČAS SE ZBAVIT TĚLA...
JINAK TY VZPOMÍNKY DOVEDE
OŽIVIT LECOS...

© Michal Jareš

POKRAČOVÁNÍ PŘÍŠTĚ 6

DENÍK ANEŽKY BURŠÍKOVÉ Z TLUMAČOVA

Při toulkách internetem jsem na stránkách Borise Jirků našel deníkové záznamy jeho babičky, které byly pořízeny v letech 1910 – 1924 a 1945 – 1947. Následující řádky jsou publikovány se svolením Borise Jirků a byly vybrány z druhé části záznamů.

-pak-

13/4 1945 Po 20 letech, když se uklízely z půdy všecky hořlaviny pro případ požáru, protože se blíží fronta druhé světové války, našel se tento sešit založený mezi starými papíry. Myslela jsem že je ztracený, jinak bych tam byla kolikrát něco připsala. co jsme za léta prožili a zvláště za ty poslední. Celý život jsme se přičiňovali a šetřili na stáří a teď kdo ví jak to všechno ještě bude. Fronta se blíží od Hodonína, který již mají Rusi. O Veselí kde jsou naši Horáci jednu chvíli se mluvilo, že ho již mají, na druhý den, že ho ještě nemají a teď zase, že už ho Rusi mají. To je strašné, když si představíme co se všechno může stát a žádné spojení teď není, ani telefon ani telegram ani dopis.

Každý den čekáme odněkud nějakou zprávu, jsou-li živí a zdraví ale pořád nic.

V neděli 22/4 se ohlásilo z kazatelny že 25/4 na Marka obvyklý průvod do polí nebude pro nálety a blížící se frontu.

23/4 Je vybubnováno že od 1/2 8 večer do rána 6 h nesmí žádný vycházet z domu a taky žádný nevychází že by mohl být zastřelen.

Přijela sem švagrová Krom. a říká že jejich Vlasta i Máňa jsou obě v zabraném, u Kyjova i v Kdousově a že to mají dobré. My jsme připravení že až něco přijde že budeme ve sklepě.

29/4 Byl pohřeb Franty Horníčka který zemřel po krátké nemoci stár teprve 46 let. Děla neustále tento den duněla, snad střílely na Hradiště.

1/5 Byl u nás na bytě voják účetní, ptám se byl jste také ve Veselí? Jak je to tam? Že byl ale on že nestřílel že je v kanceláři a nebyl tam do konce, tak že neví. Hana se ptala vojáků u Vaň. protože oni nerozuměli česky jako náš. Že je rozbité, že desetkrát se tam jedni s druhými vystřídali. Tak co mě Kroměřížská potěšila, tito mě zase zarmoutili. Ale ten náš voják říká že to tak nemusí být pravda, že to jsou někteří takové huby. A nic se nedá dělat, už se mi někdy zdá, kdyby to bylo možné že bych tam pěšky šla.

Kanonáda je pořád silnější a silnější okna se nám otřásají. Čeká se že už dnes v noci se nedospíme.

2/5 Jsou Jožovy narozeniny. Vyspali jsme se ještě v posteli. když se probouzel den vzpomínala jsem na Jožu, že právě teď ve 4 hodiny se narodil. 33 let. Kde jsi, žiješ-li a vzpomínáš také? Když odjížděl říkal, že přijede za 4 roky a už je to 7 roků a 8 měsíců. Já jsem měla zlou předtuchu, co se může stát za 4 roky s námi nebo s nimi a skutečně přišla do toho tato strašná válka, a jenom ta naděje nám zůstává že konec války se blíží a teprve se o sobě dovíme.

Hned z rána byly strašné rány jako by už děla střílely na Tlum. Fr. Vaň. byl na dvoře a ostrý úlomek jako vejce velký vletěl na dvůr okolo jeho hlavy. Přinesli nám to ukázat ještě teplé. Vyhazovali u nádraží výhybka. Velice nás bolí že již mnoho dní nemůžeme do Zl. poslat žádné mléko. Když ho seženeme není nikoho kdo by ho tam dodal. Běhám ke Skop. jestli Hausk. nepojedou na cig., ani mlékař už tam nevozí žádné mléko. Čekali jsme dokud to bylo ještě možné že Leop. nebo Antonín dojedou a že jím naposledy seženeme větší množství ale žádný nedorazil, aji jsme na ně proto nadávali. Bož. velmi lituje že ještě na 1. května když byl trochu klid, že nevzala na záda mléka a přes Machovou pěšky jím to nezanesla. To byla poslední možnost. Staříček jak uvidí mléko pořád běduje: nebohé děti oni jsou tam bez mléka, kdyby se dalo nějak jim ho tam dodat. Nám teď když jíme kávu nebo mléko hořkne nám to v ústech, co oni jedí a jak jsou dosud bez mléka. Kdyby jen ten konec už byl, mluví se že už jistě tento týden. K tomu ještě je i počasí takové ponuré, ustavičně už několik dní prší, zima námi otrápá, právě takové bylo když nás zabírali Němci 15/3 1939.

3/5 Večer jelo mnoho vojska přes Tl. k Hul. Měli jsme zase vojáky a nejvíc u Vaňharů, je to na rohu a každé jich najdou. Čekáme to tady už každý den. lidi mají kryty připravené hned se odstěhovat. Někteří už spali ve sklepech.

Lidi se už ani na noc nevyslákají, aby byli připravení. Elektriku vypnuli, svítíme svíčkou, lehli jsme s myšlenkou, co bude do rána. Spali jsme až o 3 hod klepe někdo na dvoře. Bož. že myslím jsme neslyšeli a bouřili na nás vojáci o byt, že přišli k ní, že je jich plná světnice, že je jím zima a že jím tam topí. Taky k nám zase přirukovali zmoklí, umazaní, suší si pláště u kamen nasáklé vodou, je jich plná místnost. Telefon mají natahnutý od Bad. přes celé naše humno, kde sekerou odrazili od bránky zámek a je dokořán i na noc. Já dnes celý den jen umývám nádobí, půjčit jím nádobí pro

oběd, půjčit talířů, u Bad. jsou 2 důst. zase pro ně to samé a zase umývat. Děla celý den hřmí, že už jsou jen 5 km od Tlum.

Já jsem se šla dnes ráno podívat k řezníkovi jestli seká ale všechny obchody zavřené jenom mléko se vydávalo, jinak už žádný nikde nebyl na ulici, okna všude zatlučené deskama, sklepní okýnka zazděné. Fronta už je za Tlumačovem asi na skalách. My máme všecko z bytu pryč jako kdybychom se stěhovali. Vnitřní okna máme vystavené a z venku zatlučené deskama. Ve sklepě už máme kamínka a topíme tam. Bož. si vyčistila a uklidila svůj potom přišel Fr. V. že on její sklep okupuje aby ony šly do našeho. Mezi našema vojákama je takový chlapeček jak byl náš Josefek když vychodil školu, leží na divaně odp. a spí. A teď o staříkovi. Velice rád dělá co já nemám ráda mohu ho prosit nebo co chci dělat. Vojáci jsou tu na chvílku, jdou na frontu, čekáme, kdy zatroubí siréna že se máme schovat do krytů ale to mu nevadí aby jím donesl fot. jakou on míval dílnu myslím si nebudeš jinačí kdyby smrt seděla za krkem. A když řeknu nedělej to jak když hraču na stěnu hodí. je večer a ještě nevíme kdy to bude. Sedíme v kuchyni při svíčce a já píšu.

4/5 Za Slivotínem u Záhlinic nechali Němci srazit, zničit a zapálit nákladní vlaky plné zboží. Lidi tam jedou úprkem a nosí a vozí si spousty věcí, pytle punč. a šlapek, balíky hřebíků, svazky videl a lopat, konvy na zalívání aj. Na desky jeli napřed s tragařama, potom s vozíkama a s vozama, koňama, kravama, cesta se netrhne, fůry naložené na vrchovato trámama a deskama, jen to drnčí. Vagony se střeženým zbožím, že hoří z toho se už nedá nic vzít, ale že je tam ještě spousta soli. Cukru, že tam bylo tolik, že sedláci z blízkých dědin vozili po 20 centoch. Ale střelba už je ze všech stran, kulky, že už jím fičí okolo uší a je to odvahy tam jet. Něm. Vojáci, že říkali, že prošli světa i v Africe, že byli ale to že ještě neviděli, všude, kde byla fronta, že byli lidi poschovávaní a ani nevycházeli. Ještě pořád máme vojáky, už jsme celé utrápené. Protože je zima, topí se celý den našim uhlím a každý den velký hmec našich zemáků beze všeho, ani nepoděkují tak jsou drzí. Jako ze svého. Odpoledne už máme v naší kuch. vyhaslé přijdou už po druhé zadělat jím na koláče že mouku a cukr mají, tedy znovu zatopit shánět jím kvasnice a t d. a posluhovat protože se jich bojíme a nejradši by jsme jím viděli už paty. Pořád něco požadují ale slova českého se nesnaží naučit a promluvit jenom němčinu i když jim slovo nerozumíme. Jinak musím říct že byli čistotní hned

každé jak dojeli myli se, holili, česali a nic nám nevzali.

5/5 Někteří lidi už jsou v krytě několik dní, dosud to ani nebylo tak nutné dnes už je střelba na blízku, je tady postřelen jeden Písek jak šel pro vodu. My jsme včera seděli do půl noci v kuchyni, potom jsme si šli lehnout oblečení do světnice a trochu jsme se vyspali. Dnes v noci byl velký hluk na ulici od lidí i koní, budím stař. neslyší nic, jdu do dílny za voj. jeden je vzhůru ostatní spějí, snažím se mu vysvětlit že se něco děje, krčí rameny, nerozumí nic. Ráno se dovídáme že dojeli v noci němci, bili i nám do vrat že je rozbijí, že ve válku se nezamyká. Vedlejší Rud, že jim řekl, že tady je malý dvůr a nemohou se sem dát koně tak šli dál. Naproti Štefce Kelové vylomili dveře a zebali v síni ve sklípku jakési zásoby. Také vykradli na konci Smyčky, Žákovu, Abrahamovou a Šlikovou. Odpoledne zase chtějí vojáci aby se jím upekly koláče. Když byly hotové pojedli s černou kávou a k večeru k naší velké radosti se začali vypravovat. Ostatní koláče zabalili, sebrali s sebou a odjeli k Hulínu. Tento večer bylo velké vinobraní, lidi rozebírali zásobu látek složených v cukrovaru v Hulíně, Lada policajt, že dovezl fůru v korbě, Franta Prokopů dojel domů až o půl noci na kole, některým to zebali vojáci, kterých byla plná silnice. Večer jsme byli u Vaňk. přišla tam Mařa Gazdova, a tak že tuto noc v 10 se vyhodí u mlýna most, v noci přijedou voj. kteří budou rabovat a že už se nemá tuto noc spat. Most byl vyhozen i vojsko dojelo a hledalo po chalupách jenom že každý měl všecko poschovávané. Ve sklepě jsme spali jenom tuto jednu noc.

6/5 V neděli jsem se probudila ve sklepě a hned se jdu podívat po chalupě, všecko v pořádku, střelba žádná, jdu na dvůr a jakoby to už vonělo mírem. Jdu k Vaňk. na dvůr všecko ticho chalupa odemknutá v jizbě ani ve chlévě žádný. Jdu zpět a oni teprv vycházeli z Bad. sklepa. Přišel Fr. Prokopů a říká že Samohýlom zebali Němci koně a vůz, jím pojedli všechny koláče a ukradli 6 kilo cukru. Po chvíli začali chodit muzikanti s nástroji a mluví se že už se jde Rusům naproti. O 8 hod. už pochodovali okolo našeho s hudbou a praporama k Záhl. a celý Tlum. je s nadšením vítá a doprovází nebo stojí špalírem. Jdou a jedou až do odpoledne. Nějací generáli se stavují u obecního domu a mluví k lidem, Horák a Matuška to překládají. Že osvobození našeho městečka jich stálo 100 životů, ale že tu oběť nám rádi přinesli. Potom se volil výbor, jsou v něm hlavně komunisti. Obšnajdr Slávek Janišů, Vínček Němečků atd.

S FANTAZIÍ SE DOBRĚ ŽIJE, ALE MUSÍ Z NÍ BÝT CÍTIT ŽIVÝ ČLOVĚK

(Rozhovor s pilotem Davidem Růčkou)

Inženýr David Růčka je jedním z nejmladších kapitánů Českých aerolinií. Je mu 34 let, pilotuje Boeing 737 a létá většinou na evropských linkách. Když nelétá, dělá jiné věci, mezi jiným také čte. Hlavně verneovky. Znovu a opakovaně. Čas od času je dobré zastavit se s lidmi, kteří se takříkajíc literaturou neživí, ale je pro ně něčím důležitá. Mělo by se tak dít vlastně pravidelně, nebo alespoň občas. Davida Růčky jsme se zeptali:

Jak se stalo, že se právě Jules Verne objevil mezi vašimi oblíbenými autory a že si vás nakonec získal natrvalo?

Nevím, jak se to stalo, ale opravdu jsem verneovky hltal od dětství. Jeho romány u nás byly vždycky běžně dostupné a jeho literatura se řadila k takzvanému vědeckofantastickému žánru. Od dětství mě zajímala spíš technika včetně jejích vnějších charakteristik, to, čemu se říká dnes design. Lepil jsem modely letadel a lapal na ně k radosti mé maminky prach. Ale myslím, že jádrem otázky je dopátrat se, proč čtu Vernovo dílo i teď, v relativně zralém věku a proč jsem shromáždil ve své knihovně na 60 románů tohoto autora. Aniž bych byl schopen nějaké přesnější analýzy a popisu mého zájmu, myslím, že je to proto, že jsem se, abych tak řekl, pročetl k Vernovi trochu jinak, než předepisuje teorie, to znamená jinak než jako k autorovi zmíněné vědeckofantastické literatury. Přivedl mě k tomu vlastně Vernův životopis, který se mi dostal před nějakými deseti lety do rukou. Verne netvořil lehce, jak jsem si přečetl v jeho životopise. Než se, obrazně řečeno, chopil pera, prostudoval spousty materiálů a fantazií je dotvářel a domýšlel. A díky obrovskému množství využitého reálného materiálu žádné z jeho děl nepůsobí plynule. Začetl jsem se do tohoto autora znovu a díky jeho sebraným spisům, vydaným nově v brněnském nakladatelství, jsem uviděl tohoto autora trochu jinak. Po opakované a komplexnější čtenářské zkuše-

nosti na mě Verne působí především jako autor dokonale zpracovaných cestopisů s napínavými, dobrodružnými prvky. Jeho poučené cesty realitou i fantazií mi opravdu přinášejí velké potěšení. Verna nesmírně obdivuji.

Byl vůbec někdo někdy schopen konkurovat tomuto autorovi a postavám z jeho děl? A jak vlastně vypadá vaše knihovna?

Romány Julese Verna určitě nebyly mým odrazovým můstkem do světa literatury. Protože jsem už v pěti letech dobře četl a protože mě silně v knihách zajímaly ilustrace a barevnost, četl jsem už tehdy s chutí Ferdu Mravence. Pak přišly První a Druhá kniha Vikinga Vika. Uměl jsem je skoro zpaměti. Vděčně vzpomínám na Lovce orchidejí Františka Flose. Takové a podobné „pilíře“ literatury kultivovaly mou češtinu a radost z ní. A moje knihovna? Solidní výrobek neznámé nábytkářské firmy, který jsem sám smontoval a namořil. Mám v ní knížky Šabachovy, dost jsem četl i Michala Viewegha. Jeho poslední kousek, Báječná léta s Klausem, mě však dost zklamal. Rád čtu životopisy, momentálně van Goghův od Sweetmana, možná, že brzo začnu sbírat Goghovy obrazy.

Zaujala vás některá ze současných knih v žánru fantastiky, literární fikce či literatury blízké dílu Julese Verna? Našel jste si tady svého autora?

Pořád se snažíte vtlačit mě do řad čtenářů fikce a fantastiky. A Verna přiřadit někam, kam si myslím, že opravdu patří jen z malé části. Zkuste si třeba přečíst Vernův román Malý dobráček. Pokud byste neznali jména autora, můžete mít zcela oprávněný pocit, že čtete například Charlese Dickense. A mohl bych uvádět mnohé další příklady. Ze současné fantasy literatury a science fiction nečtu nikoho. Musím se přiznat, že ani neznám jména autorů, kteří se na trhu dnes objevují. Není to vůbec tím, že bych odmítal fantazii a její oprávnění hýbat literárními obrazy. Vždyť fantazii mám rád, patří k životu a dobře se s ní žije. Ale musí z ní být hodně cítit živý člověk.

Po přistání linky Paříž-Praha s kapitánem letadla ČSA Davidem Růčkou za Texty hovořil –dm–

MAREK WAWRZKIEWICZ

Milostná střevní

Motto: *Kdyby se někdo zamyslel nad tím, co se nachází v nosních dírkách, v krku a v břiše, došel by k závěru, že jsou tam jenom nečistoty. A pokud se nechceme dotknout ani konečkem prstu hleny nebo výkalu, jak máme toužit po tom, abychom objali pytel hoven.*

Papež Inocenc III.

Utichlo.

Zapadají hvězdy bradavek a dech
je v souladu s vlnícím se šerem pokoje.
Ještě jenom tepe nerv
jako němá sekundová ručička
a mizí paprsek, bezhlasý svědek,
který přece prostupoval vzepjatým tělem
před chvílí, před věčností.

Neumím se tě zeptat, kdy
jsi byla více moje. Teď
nebo světelné roky předtím.

Srdce je už monotónní. Břicho,
ach břicho, je něco jiného.

Tvoje břicho, moje ucho.
Nevím, jak se tam zatoulalo.

Avšak je tím samým, v němž
někdy hostuje Mozart,
Armstrong a Albeniz.

Ach, kolik se toho děje
pod hladkou kůží,
v červených závěsech.

Dupou splašené koně
v nachových trávách,
ožívají sopky, vybuchuje láva,
gejíry se rodí v mezipatrech pekel.

Pamatuji si, co řekl jeden starý papež,
kdysi, v dávné minulosti.

Vím, je to hřích, a přesto
mu nemusím věřit.

Marek Wawrzkiwicz (nar. 1937 ve Varšavě) autor mnoha básnických sbírek, překladatel, redaktor. Překlad pochází ze sbírky *Późne popołudnie* (2001).

Z polštiny přeložil Libor Martinek

CHUDOBKA VZPOMÍNKOVÁ

Dnes, jen několik málo týdnů od vydání letáku vznešeného a zároveň srdečně prostého titulu Maminka, lze stěží odhadovat, jak hluboce zasáhne dosavadní florianologická bádání. Snad ano, snad vůbec ne, rozhodně však nikoliv hned a nikoliv převratně. Iluze, ať jakékoliv, nejsou na místě. Svědectví o manželce Josefa Floriana a matce jeho dvanácti dětí, Františce, rozené Stehlíkové (1882 – 1962) sestavil ze svých vzpomínek a fotografií a z korespondence se sourozenci i z písemných projevů jiných příslušníků rodiny a známých in memoriam 120. výročí jejího narození a 40. výročí úmrtí její nejmladší, Václav (1927).

Františka Florianová žila svůj pozemský život v tak podivuhodné a zároveň nekonečně pracovité skrytosti uprostřed všeho neustálého okolního ruchu, v tak dojemně kající tichosti, že v této době tzv. agresivního zviditelňování, reklamy a téměř všobecného pokrytectví těžko uvěřit. Mělo být toto její inkognito darem, neocenitelným osobním privilegiem? Či snad se jí tímto životem v důsledném ústraní dala křivda? Tak či onak se její celoživotní stal konec konců i jejím posmrtným údělem. „Jeden dlouholetý a pravidelný návštěvník Staré Říše – na omluvu budiž uvedeno, že byl básník – se velice podivil, když se po otcově smrti dověděl, kdo je naše maminka,“ vzpomíná Václav Florian. (s. 7.). Ostatně každý, kdo je alespoň zběžně obeznámen s touto kapitolou naší náboženské a kulturní historie (nejzřetelněji to vyniká z korespondence) si nemohl nepovšimnout, že byla-li kdy vyvolána jménem „paní Florianová“, pisatelům zpravidla tanula na mysli svobodná sestra a prodloužená ruka Josefa Floriana, „tetí“ Antonie (1878 – 1956). „U nás byla chyba, že všechno dostala do ruky tetí a maminka jako kdyby nebyla. Mně vždycky připadalo, že je u nás služkou a velmi mě to bolelo...“ uvažoval zase jindy s podobně patrnou lítostí Metoděj Florian. (s. 9.)

Jen dvanáctistránková Maminka, vydaná v pouhých 300 kusech soukromým nákladem autora letos v Šašovicích u Želetavy, nemůže a ani nechce změnit historické

ký význam osobnosti Josefa Florianana. Umožňuje však vhlédnout do privatissima Florianovy rodiny, např. do jejího vnitřního uspořádání, do jejího každodenního chodu, do způsobu její dělby práce a povinností apod. A také pochopit postavení žen v ní. Bez sentimentu a s nečekaným odstupem, bez dnes už stereotypního nekritického obdivu. Každá řádka, každý motiv zrovna překypuje nutností potřeby být vysloven a nahlas pojmenován, být přioděn do navždy fragmentárního slova tištěného. Aby vydal svědectví o dokonalosti lásky maminčiny a i o nekonečnosti dluhu lásky vůči ní.

Petr Hora

SKRZE TMU NĚČÍ OKO (K NOVÉ SBÍRCE JANY ŠTROBLOVÉ)

V Kritickém metru MF Dnes 8. ledna 2002 přeměřil Radim Kopáč novou sbírku Jany Štroblové *Skrze tmu něčí oko*. Kritik sbírce vytkl absenci atmosféry, osobitého vidění světa, nedostatek stylistické zručnosti, verše odsoudil jako „stokrát omleté, zoufale nepoetické a exaltované fráze“. Ilustrace Václava Kabáta pak šmahem odepsal jako kýčovitě a závěrem ještě upozornil na „četné gramatické lapsy“. Zdrucující. Zvláště v souvislosti s titulem vydaným v kvalitní Edici poesie Host, v níž ostatně Štroblové vyšla i devátá sbírka, *Světlohry* (1996). Odsudek každopádně provokuje k přeměření, vždyť mladému Kopáčovi se stává, že se nepotká s verši starší generace...

Výtek vůči redakci knihy je několik. Záložka uvádí nesprávně vrocení dvou sbírek Jany Štroblové, a to sbírky *Hostinec u dvou srdcí* (1965, má být 1966) a sbírky *Torza* (1969, má být 1970). Sinologa Kolmaše jistě nepotěší, že obor, kterému se věnuje, může být v kulturních kruzích označen jako synologie (na záložce). Poslední výtku směřuje k redaktorské nepozornosti na s. 18, k instrumentálu plurálu „s lučným kobylkami“. Ve sbírce několikrát užitý tvar „oblásky“ rozhodně nelze v tématickém kontextu tvorby Jany Štroblové považovat za chybný.

Sbírka *Skrze tmu něčí oko* přináší, stejně jako všechny předchozí básničky knihy, civilistní verše plné lásky, touhy, stesku a naděje. Nejde však o verše banální, přepjaté a uplakané, kde by slzy byly pocukrované. Toužila-li debutantka Štroblová ve sbírce *Protěž* (1958) „v nazlátlém třpytu, na jaře setém, / plnit se, přetéci, rozpěnit květem“ a bála-li se „všeho, co se zmešká“, v roce 1989 píše Jiřímu Ortenovi: „My se pozemskostí / div neudávili, bratříčku, my hladoví hosti, žel / (už ta chuť-potměchuť mládí; pelyňku?, či mlíčí?).“ A dnes? „Zbrklá postava, / ta v sešlapaných loďkách, / v jakých nikam neodpluje,“ toužící „jen ještě dostat zas květ protěže“. Přibývá ohlédnutí („Zbořili ves – i já ji v duchu stavěla.“), vzpomínek, návratů k dětství („stesk po světě z babiččiny truhly“). A v těchto ohlédnutích nabízí básnička verše z nejpůsobivějších, když například zkouší objevovat „živly v pískovci“: „Vidět. Skrze. / Mít – jako je písek v jantaru – / zalitou paměť. V slze.“ – Dílo Jany Štroblové umožňuje vhled do ženské duše, od netrpělivé dívky až k trpělivé ženě, do duše moudré a rozvážné a někdy i trochu víc patetické a sentimentální. Všudypřítomnost touhy a naděje dokresluje Štroblová znovu tradičně: lunou a světlem, v kontrastu ke stínu a tmě. Stesk a toužící naděje jsou zde spojené nádoby zapomenuté v tichém polosnu, na louce. Myslím si, narozdíl od Kopáče, že toto mírně starosvětsky působící zátiší se s Kabátovými ilustrace dobře doplňuje.

Další významnou tématickou složkou knihy je odpovědnost, především morální odpovědnost člověka k přírodě (obrácení se k těmto otázkám je jistě motivováno i tím, že se lidstvo ocitlo na prahu nového tisíciletí), ale také odpovědnost umělce. Odpovědnosti umělce je věnován druhý oddíl sbírky nazvaný *Propady*. V tomto oddíle autorka zkoumá odpovědnost za talent, za dílo, za pravdivost uměleckého zobrazení ve zrychlujícím se světě („pomalý čas, jež rychlík rozdupe“, „ano byl staromil / malomyslněl / v časoprostoru bez děje“). Sedm portrétů různých umělců směřujících k pointě celkově působí jako básně mnohoslovně, více by jim asi slušela forma povídky. – Nepříliš přesvědčivě působí také verše vztažené k pozici člověka v přírodě („Člověk. Už provždy-

ky / všeho pán.“) s kritikou násilí vůči člověku, zvířeti i krajině, ať už je to apokalypticky pojaté *Rekviem za dobytek* („Zbytky těl zakopou se do hlíny. // Co ale duše?“) či báseň *Globální oteplení*. Panování člověka však nemůže být věčné, vždyť „v nebi, předtuchami protkaném, / horečným mrakům mráz jde po zádech, že se až začaly třást orkánem“. Snad proto uvádí Štroblová do sbírky také motivy adventu a – stejně jako v předcházející sbírce *Hlasy* (1999) – několikrát oslovuje Boha, Velkého Mága či Velikého Světlohoše.

Po formální stránce nabízí Štroblová čtenářům to, na co jsou u ní zvyklí. Sledujeme například opět poměrně četné užívání závorek, které je jedním z viditelných vlivů poezie Mariny Cvetajevové. Básně mají převážně vázanou formu, čteme pestré a bohaté rýmy volně procházející básní či ve střídavé pozici, které různou měrou dodávají veršům méličnost. S péčí o zvukovou stránku verše se ostatně pozorný čtenář setká často („Snad skrze tmu něčí oko / už růst úplněk uvidí.“). Důkladnou práci s rytmem a rýmem lze jistě považovat za konstantu v poezii Jany Štroblové. Co je však v posledních sbírkách nové a přínosné, je úsilí o větší koncentrovanost výrazu.

Závěr? Zjistil-li Radim Kopáč, že nová sbírka Jany Štroblové má z metru tak akorát dvacet čísel, na základě provedeného přeměření si myslím, že se minul téměř o půl metru.

Petr Odehnal

Jana Štroblová: *Skrze tmu něčí oko*. Host – Edice poesie Host, sv. 58. Brno 2001, 76 stran.

LETOŠNÍ ORTENOVKY PONĚKUD PODIVNÉ...

Letošní udílení Ceny Jiřího Ortена vzbuzuje přinejmenším rozpaky. Skutečnost, že cena byla udělena dvěma autorům, jednomu básníkovi, který vydal už svou pátou sbírku (Martin Langer získal Cenu Jiřího Ortена za sbírku *Pití octa*) a jednomu prozaikovi za jeho literární debut (Jaroslav Rudiš: *Nebe pod Berlínem*), by mohla být základem nároku, že mladá (Ortenova cena se udílí básní-

kům do 30. let) česká literatura byla v tomto roce tak vyvážená v oblasti poezie a prózy, že zkrátka bylo zapotřebí udělit ceny dvě, pro každé odvětví zvlášť. Když se ale na věc podíváte trochu hlouběji, zjistíte, že ono to nebude tak horké. Pokusím se teď předložit několik reflexí, které se vztahují k oběma knížkám.

Martin Langer je básník, kterému pro zachycení určitého výseku světa, pro záznam nálady, nebo vůbec pro reflexi o postavení člověka ve světě nestačí jeden obraz. Vždy jako by se bál, že vyjádření není přesné, že chybí ještě jeden, odlišný úhel pohledu: „Moje samota je boží rodina / uvnitř / vně tedy tady / na zemi – jakýsi výlet / ale není to let / pakliže pták létá jako já / přerývavě k smrti / vyděšený“ Zdá se, jako by byl posedlý potřebou sdělovat čtenáři zoufalství, které se dostavuje při hledání své, vlastní básnické cesty. I proto je *Pití octa* prosyceno aluzemi, ale i citáty jiných autorů. Výsledky ale nebývají rovnocenné.

Tam, kde se vyrovnává s pohledem jiného tvůrce, s jeho způsobem zachycování světa, tam vznikají kouzelné básně-dialogy, jako např. báseň *Ctím tři mistry*, věnovaná Jiřímu Kolářovi, Ladislavu Novákovi a Josefu Hiršalovi. Kde se v jednotlivých strofách vlastním jazykem pokouší interpretovat metodu každého z uvedených básníků. Když se přidá vyprávěcí rovina z oblasti rodinné historie, vznikají lyricko-epické delší básnické celky, které jsou jakousi malou veršovanou dějepravou. V těchto polohách je, myslím, ukrytý talent Martina Langra. Pojmenoval bych jej asi takto: slovem, poučeným u různých autorit, ale stále zarputile se snažícím být slovem vlastním, jedinečným, tedy tímto slovem odkrývat vlastní kořeny a nacházet souvislosti mezi svými pocity a svým rodokmenem.

Ovšem jsou i básně (jako třeba *Cestolod*), které se stávají jen jakousi literaturou z literatury a pro literaturu. Poznámky za takovou básní, kde je přesně popsáno, který verš odkud pochází, jsou sice jasným vnějším znakem, že jsme na počátku nového století, že tedy to, co označujeme jako postmoderna je i pro tuto sbírku stále erbovním slovem (především tím, že už tu nejde o nové pohledy, ale o správný a nový mix pohledů známých). Nejsem si ale jistý, jestli takový pall-malll je smysluplný. Vcelku však lze říci,

že tato sbírka za čtení stojí a že Cena Jiřího Ortena byla v tomto případě udělena oprávněně.

Druhá knížka je na tom o poznání hůře. Jde o kaleidoskop drobných epizod, které dohromady vytvářejí celek. Dějová linie je poměrně prostá: mladý učitel odchází od své ženy a učitelského povolání, bere si kytaru a odjíždí z Čech do Berlína, kde si v metru vydělává hraním. Tady se seznámí s poněkud lehkovážným Pancho Dirkem, se kterým založí punkovou kapelu U-Bahn, podle německého označení pro metro, kde se setkali. Oběma nejde ani tak o hudbu, jako spíš o zábavu a u Pancha Dirka navíc jde především o to, že bude blíž ženám, které nade vše miluje. A tady je hned první zádrhel. Když nás autor seznamuje s touto Panchovou vášní, neodpustí si, aby nám nepřiblížil i metodu, a co najednou slyšíme: Kontaktýrunk, Montýrunk a Demontýrunk. To se opravdu nic od 60. let a Milana Kundery nezměnilo? Ale ano, celý vztah zplaněl a zvlgárněl, ale jinak je to až otrocká závislost na Směšných láskách. Nicméně příběh pokračuje, do kapely přibude ještě jeden člen, poněkud romantický a hřmotný bubeník. Vypravěč se seznámí s dívkou jménem Katrin. Několik (asi, protože čas jako by se tu nehýbal, což je jedna z předností této knihy) měsíců spolu žijí. V závěru dívka získává stipendium na univerzitu na Islandu a vypravěč přemýšlí o návratu.

Celý tento příběh je zabalen do drobných epizod, jejichž hlavním tématem je podzemí Berlínského U-Bahnu. Jmenuje se tak skupina, vypravěč tu tráví soustu času v baru, kde sedávají řidiči, tady se vypravěč setkává s postavou Guntra, který jako strojvedoucí přešel pět lidí, zde zaslechne i historku o podivném laku, ve kterém jezdí ti zemřelí, kteří svůj život skončili v U-Bahnu. Pravda, Jaroslav Rudiš toto všechno zaznamenává s jemnou ironií především ve vztahu k postavě vypravěče, ve které si máme představit samotného autora, je pravda že Rudiš umí zaznamenat dialog a dokáže volně a plynule přecházet z historky na historku. Ale bohužel není pravda to, co se této knížce tak často podsouvá, totiž schopnost jako Bohumil Hrabal zachytit svět drobných figurek.

Ten svět sice Rudiš zachycuje, ale jen jaksi povrchně, zvnějšku, na efekt. Spíš, než Hrabalovská inspirace, napadá mně tu inspi-

race beatnickou literaturou. Jako by u nás v Čechách Kerouackovo Na cestě stále platilo. Zkrátka: knížku si přečtete rychle, zcela určitě nebude nikoho (není-li zbytečně puritánský) nudit ani urážet. Ale do knihovny bych ji nechtěl, neměl bych totiž důvod se k ní vrátet. A proto si myslím, že ta knížka má ambice stát se dobře prodávaným titulem, ale nejsem si jistý, jestli má co dělat s Cenou Jiřího Ortena.

Jakub Chrobák

Langer, Martin: Pití octa. Host, Brno 2001. 80 s., 99 Kč,-

Rudiš, Jaroslav: Nebe pod Berlínem. Labyrint, Praha 2002. 141s., cena neuvedena.

MICHAIL BARU

***

Na sníh za oknem
S překvapením shlíží
Malinký kaktus

***

Kalifornie.
Tak daleko od domova...
Že je to blízko.

***

svítá...
a na nebi nad letišťem –
boing a tři racci

***

Uspěchaný vítr
v listí usychajícího javoru -
ještě prohání se naposled

z ruštiny přeložil Pavel Kotrla

aluze

Revue pro literaturu, filozofii a jiné

*Adresa redakce:
Křížkovského 10, PS 207,
771 80 Olomouc
e-mail: redakce@aluze.cz
tel.: 585 631 159*

*poezie / próza / vzpomínky
rozhovor / studie / recenze
glosy / archiválie
<http://www.aluze.cz>*

